

รายงานความก้าวหน้าการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

เป้าหมายหลักที่ 7

1. เกริ่นนำ/ภาพรวมของเป้าหมายหลัก

พลังงานเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์และการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ นโยบายด้านพลังงานในปัจจุบันตามแผนพลังงานชาติ (National Energy Plan) ของกระทรวงพลังงานให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความมั่นคงและยั่งยืนด้านพลังงานให้กับประเทศ การจัดหาพลังงานให้เพียงพอต่อความต้องการ และการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเข้าถึงพลังงานได้อย่างทั่วถึงในราคาที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมด้วยการสนับสนุนการผลิตและใช้พลังงานสะอาดและส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในทุกภาคส่วน

ทั้งนี้ การส่งเสริมพลังงานหมุนเวียนและการเพิ่มประสิทธิภาพพลังงาน นับเป็นกลไกขับเคลื่อนสำคัญที่สนับสนุนให้ประเทศไทยสามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและบรรลุเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality) ภายในปี ค.ศ. 2050 ตามที่นายกรัฐมนตรีได้ประกาศเจตนารมณ์ไว้ในการประชุม COP26 ที่ผ่านมา

2. สรุปสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายหลัก

ในปี 2564 คริวเรือนในประเทศไทยสามารถเข้าถึงไฟฟ้าได้กว่าร้อยละ 99.99 โดยมีสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิงและเทคโนโลยีสะอาดภายในครัวเรือนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องถึงร้อยละ 87.20 ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมุ่งพัฒนาสู่สังคมคาร์บอนต่ำที่ลดการพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิลและมีเป้าหมายลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) จากภาคพลังงาน แม้ค่าการปล่อยก๊าซ CO₂ จะมีแนวโน้มลดลง อย่างไรก็ตาม ค่าดังกล่าวยังคงอยู่ในระดับสูง เมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ จึงต้องมีการเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน ซึ่งในระหว่าง ปี พ.ศ. 2559 - 2564 สัดส่วนการใช้พลังงานหมุนเวียนต่อการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 12.94 ในปี พ.ศ. 2559 เป็นร้อยละ 14.62 ในปี พ.ศ. 2564 และค่าความเข้มของการใช้พลังงาน (Energy Intensity: EI) มีแนวโน้มลดลงโดยค่าความเข้มของการใช้พลังงานในปี พ.ศ. 2564 อยู่ที่ 6.92 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ (ktoe) ต่อพันล้านบาท ลดลงจาก ปี พ.ศ. 2559 ที่มีค่า EI อยู่ที่ 8.12 ktoe ต่อพันล้านบาท นอกจากนี้ ยังได้ส่งเสริมเทคโนโลยีและพัฒนาระบบโครงข่ายไฟฟ้าอัจฉริยะหรือสมาร์ตกริด เพื่อให้บริการพลังงานสมัยใหม่และยั่งยืน

3. การดำเนินการที่ผ่านมา

หน่วยงานด้านพลังงานเดินหน้าพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานและขยายบริการไฟฟ้าให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลและพื้นที่ไม่มีไฟฟ้าบนเกาะที่ยังมีความท้าทายในการเข้าถึงไฟฟ้า โดยได้พัฒนาระบบสายส่งและสถานีไฟฟ้า พร้อมพัฒนารูปแบบการจัดการพลังงานที่ยั่งยืน

หรือโรงไฟฟ้า off-grid รวมทั้งส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนในชุมชน อาทิ การจัดตั้งสถานีพลังงานชุมชน โดยใช้ประโยชน์จากโซลาร์สูบน้ำและตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ และโครงการส่งเสริมโรงไฟฟ้าชุมชน เพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนให้กลุ่มเกษตรกรมีรายได้จากการร่วมเป็นเจ้าของโรงไฟฟ้าและการจำหน่ายวัสดุทางการเกษตรเป็นเชื้อเพลิงให้กับโรงไฟฟ้า นอกจากนี้ ยังได้พัฒนาระบบสมาร์ตกริดให้เกิดบูรณาการ การจัดหาไฟฟ้าและการใช้ไฟฟ้าได้อย่างเพียงพอ มีประสิทธิภาพ ยั่งยืน และมีคุณภาพบริการที่ดี ผ่านโครงการ นำร่อง อาทิ โครงการพัฒนาโครงข่าย ไฟฟ้าอัจฉริยะในพื้นที่เมืองพัทยา โครงการนำร่องการตอบสนอง ด้านโหลดและกลไกราคาในพื้นที่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล และโครงการพัฒนาระบบไมโครกริด ที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา และอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

สำหรับการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์พลังงาน ขอยกตัวอย่างโครงการลดใช้พลังงานในภาครัฐ (EUI) ซึ่งกระทรวงพลังงานดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง โดยได้กำหนดให้หน่วยงานภาครัฐดำเนินมาตรการลดใช้ พลังงาน ทั้งไฟฟ้าและน้ำมันเชื้อเพลิง โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 กำหนดเป้าหมายลดการใช้พลังงาน อย่างน้อยร้อยละ 20 และภายในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 จะเร่งปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้พลังงานอาคาร ของรัฐที่เข้าข่ายเป็นอาคารควบคุม ไม่ให้เกินค่ามาตรฐานการจัดการใช้พลังงาน เพื่อเป็นตัวอย่างในการจัดการ อาคารของเอกชนที่เข้าข่ายเป็นอาคารควบคุม พร้อมกำหนดวิธีการและแนวทางที่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติ ได้จริงในหน่วยงาน

4. ความท้าทาย

ตามทิศทางพลังงานโลก ไฟฟ้าจะเข้ามาเป็นพลังงานหลักในอนาคต ทำให้ประเทศไทยต้องเร่ง ปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้พลังงานและพัฒนาเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการผลิตไฟฟ้า อีกทั้งเป้าหมายลดการ ปล่องก๊าซเรือนกระจกของโลกที่มีแนวโน้มเข้มข้นขึ้น นับเป็นความท้าทายของหน่วยงานภาคพลังงานในการ ปรับทิศทางของนโยบายและยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์พลังงานโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยจำเป็นต้องวางแผนและกำกับดูแลด้านพลังงานของประเทศ สนับสนุนเทคโนโลยีผลิตพลังงานและพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการเปลี่ยนผ่านสู่พลังงานสะอาด ให้ความสำคัญกับการศึกษาและส่งเสริมพลังงาน ทดแทนและพลังงานทางเลือกเพื่อลดการพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิล อีกทั้งการเตรียมความพร้อมหรือปรับปรุง กฎหมายและระเบียบที่จะเป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันของกิจการไฟฟ้า อาทิ การลดขั้นตอนการขอใบอนุญาต ผลิตไฟฟ้า เป็นต้น

5. ข้อเสนอแนะ

6. กรณีศึกษา

กองทุนแสงอาทิตย์ (Solar Fund)

กองทุนแสงอาทิตย์เกิดขึ้นจากความร่วมมือของเครือข่ายภาคประชาสังคมที่หลากหลาย ทั้งด้าน ผู้บริโภค การพัฒนาเด็ก สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งได้จัดตั้งอย่างเป็นทางการ เมื่อปี พ.ศ. 2561 เพื่อระดมทรัพยากรติดตั้งพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา ทำงานรณรงค์ผลักดันให้เกิดการขยายตัวของระบบพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคาในระดับครัวเรือน หน่วยงานและสถาบันทั้งภาครัฐและเอกชน และภาคธุรกิจ บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิรูปพลังงานโดยการลงมือทำจริงในพื้นที่เป้าหมายและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงนโยบายพลังงานหมุนเวียน

ในช่วงปี พ.ศ. 2562 - 2563 กองทุนแสงอาทิตย์ได้ระดมเงินบริจาคจากภาคประชาชน เพื่อติดตั้งระบบโซลาร์รูฟท็อป กำลังการผลิตรวม 240.63 กิโลวัตต์ ให้กับโรงพยาบาลภาครัฐที่เข้าร่วมโครงการ ระยะแรก 7 แห่ง คือ โรงพยาบาลท่าสองยาง จังหวัดตาก โรงพยาบาลกุสุมาลย์ จังหวัดศรีสะเกษ โรงพยาบาลทุ่งศรีอุดม จังหวัดอุบลราชธานี โรงพยาบาลชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โรงพยาบาลแก่งคอย จังหวัดสระบุรี โรงพยาบาลหลังสวน จังหวัดชุมพร และโรงพยาบาลพระปกเกล้า จังหวัดจันทบุรี ได้เป็นผลสำเร็จ และสามารถลดค่าไฟฟ้าของโรงพยาบาลทั้ง 7 แห่งรวมกัน 1.4 ล้านบาทต่อปี

ขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินโครงการระยะที่ 2 เพื่อติดตั้งโซลาร์เซลล์ให้วิทยาลัยการอาชีพ 7 แห่งทั่วประเทศ แห่งละ 10 กิโลวัตต์ คือ วิทยาลัยอาชีวศึกษากาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี วิทยาลัยการอาชีพแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร จังหวัดสกลนคร วิทยาลัยการอาชีพกระบุรี จังหวัดระนอง วิทยาลัยเทคนิคหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา วิทยาลัยการอาชีพอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม และวิทยาลัยเทคนิคโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี โดยที่วิทยาลัยการอาชีพกระบุรีถือเป็นวิทยาลัยแห่งที่ 6 จากทั้งหมด 7 แห่งที่กองทุนแสงอาทิตย์เปิดระดมทุนจากภาคประชาชนที่ติดตั้งเสร็จสิ้นล่าสุด เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2565 ที่ผ่านมา สามารถลดค่าไฟฟ้าให้กับวิทยาลัยได้ไม่ต่ำกว่า 60,000 บาทต่อปี ลดค่าใช้จ่ายได้ราว 1,500,000 บาท ตลอดอายุการใช้งานของแผงโซลาร์เซลล์ (ในระยะเวลามากกว่า 25 ปี) และลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากราว 9,010.3 kgCO₂e ต่อปี หรือเทียบเท่ากับการปลูกต้นไม้ประมาณ 1,010 ต้น

